

HRANICKÝ ZPRAVODAJ

- Mezi čtyřmi návrhy rozhodne hlasování
- Minulé Hranice mají třetí pokračování
- Podzimní farmářské trhy přilákaly davy

Slavnostní rozsvícení
stromu odstartuje
Vánoce v Hranicích.
Program uvnitř.

Josef Heřman Agapit Gallaš trpěl depresemi, jeho psaní mělo hlavně terapeutický smysl

Jiří J. K. Nebeský letos oslavil padesátku a na podzim přichystal hned dvě nové knížky. Kromě snímků starých Hranic (Minulé Hranice 3) je to monografie nazvaná Malíř, lékař, spisovatel Josef Heřman Agapit Gallaš (1756–1840). A právě o ní si dnes budeme povídat.

Ke Gallašově osobnosti jste se vrátil několikrát, čím vás zaujala?

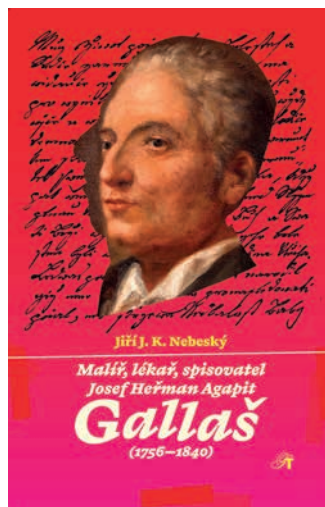
Gallaš je takový zvláštní balvan v dějinách Hranic na přelomu 18. a 19. století. Zdaleka nejslavnější místní rodák, který se dočkal i jisté celostátní pozornosti, ale když pokročíte jen trochu hlouběji za obvyklé slovníkové definice jako „jeden z prvních autorů národního obrození na Moravě“, „osvícenec a lidumil“, „první hranický historik“, zjistíte, že byl osobností hodně komplikovanou. A zjistíte to proto, že po sobě zanechal skutečně obří písemnou pozůstalost, která čítá tisíce stran velmi různorodých textů od kronikářských záznamů typu „jaké bylo počasí a kolik stál oves“ přes historická pojednání, překlady náboženských textů až po vlastní poezii i prózu a mnoho autobiografických děl.

Předpokládám, že jste se ke Gallašovi dostal původně hlavně jako k hranickému historikovi.

Ano, přesně! Vzhledem k tomu, co všechno o Hranicích napsal a co z toho všeho bylo dlouho po jeho smrti publikováno, tak asi nikdo, kdo se o historii Hranic zajímá, nemůže Gallaše minout. Mimochoodem je ale třeba podotknout, že Gallaš je hodně nespolehlivý historik i svědek své současnosti. Vnímáme jej jako „bernou minci“, ale brzy zjistíme, že jeho informace jsou mnohdy zavádějící, nepřesné, často i vybjájené. Mě ale poprvé hlouběji zaujal vlastně náhodou. V brněnském Moravském zemském archivu jsem si v inventáři všiml rukopisu Některí moji pamětihodnější snové (tedy: sny), zkusmo jsem si nechal pár stránek okopírovat a po čase jsem se pokusil jeho obtížně čitelné písmo rozluštit a zjistil jsem, že jsou to opravdu zápisy snů, které se mu zdály někdy kolem roku 1820. To mě nadchlo, udělal jsem z toho diplomku a nakonec to pu-

Jiří J. K. Nebeský. Foto: Michal Tureček

Josef Heřman Agapit Gallaš

(4. dubna 1756 Hranice – 15. února 1840 Hranice)

Byl malířem, lékařem, spisovatelem a dobrodincem. Roku 1811 v prostorách hranického farního kostela založil první veřejnou studijní knihovnu na Moravě. Měla sloužit především duchovenstvu, učitelům, ale i ostatním místním občanům. Fond knihovny se dodnes dochoval v hranickém muzeu. Památkou na něj je jeho rodný dům s číslem popisným 170, který se nachází v nynější Gallašově ulici a je na něm umístěna pamětní deska z roku 1885. V blízkosti Gallašova domu se nachází také Gallašova lípa, která byla zřejmě vysazena při některém z gallašovských výročí. Věk lípy se odhaduje na více než sto smdesát let. Na fasádě základní školy na třídě 1. máje v Hranicích můžeme narazit na Gallašovu podobiznu z roku 1906, jeho hrob na městském hřbitově zdobí Gallašova busta.

blikoval i knižně. Rukopis byl do té doby skoro neznámý.

Co vás na něm zaujalo?

Zápisy snů jsou vždycky zajímavým oknem do dobové mentality. Mě „na první dobrou“ zaujalo, jak moc jsou to sny s náboženskými postavami a jak je zrovna tohle velmi vzácné. Alespoň když se poptáte v širší skupině dnešních křesťanů. A na jednu si uvědomíte, jak jiný měli před dvěma staletími lidé přístup k náboženství, když jejich kultura byla křesťanstvím prosycena natolik, že se jim světci objevovali i ve snech. Takhle jednoduše to zní až naivně, těch zvláštních „průhledů“ mezi jeho dobou a dneškem je ale celá řada. Gallašovy sny navíc měly častokrát autobiografické prvky. Žil v Hranicích a jako starému muži se mu zdály sny, v nichž vystupovali jeho přátelé a kolegové z doby pobytu ve Vídni, větší slavné osobnosti své doby.

Jaké vlastně byly jeho životní osudy?

Tak to je na dlouho, ve zkratce se dá říct, že studoval místní školu v Hranicích a gymnázium v Lipníku, pak bohosloví v Olomouci, ale ze studií odešel, aby se stal malířem. Putoval do Vídně, tam se většinou živil malováním pokojů, ale bylo to umělecké malování ornamentů a mytologických scén, ne líčení stěn na bílo. Ale vlastně poměrně náhodně se stal vojenským lékařem s velmi dobře „našlápnutou“ kariérou, v letech 1788 a 1789 za balkánského tažení proti Osmanské říši se pohyboval v blízkosti císaře Josefa II. a korunního prince Františka. Nakonec byl převelen do dnešní ukrajinské Jaroslavi, kde ovšem dva roky po francouzské revoluci oslepl. Po dlouhé léčbě se mu zrak vrátil, ale jen částečně, takže v pětácti letech mu byla přidělena nevysoká vojenská penze a on se vrátil za rodiči do Hranic. Převzal rodný dům, který stojí dodnes, živil se jako lékař a malíř a věnoval se literatuře. V roce 1813 vydal Múzu

moravskou, což je vlastně první básnická sbírka na Moravě.

Rozhodl jste se tedy jeho životní osudy zpracovat. Je to první obdobný pokus?

V tomto rozsahu určitě ano, textů o Gallašovi jsou stovky, některé se detailně věnují nějaké konkrétní životní etapě nebo dílu, ale souhrnně se žádného obsáhlejšího životopisu a pokusu o zmapování celku díla nedočkal. Mně se to vešlo na tři sta stran, ale je to stále jen základní pohled, dalo by se jít mnohem hlouběji, ale otázka je, jestli by se pro ještě podrobnější knihu našel čtenář.

Jak dlouho jste na knize pracoval?

Začal jsem přesně 1. října 2023 a skončil po roce. Původně jsem nad ním takovým neuvažoval, přišlo mi to moc ambiciózní a já jsem raději ponořený ve větším detailu než v dlouhém časovém období, ale díky rozhovorům s Petrem Kadlecem, autorem výborné monografie o hranickém starostovi Friedrichu Plachkém, jsem si řekl, že to zkusím. Nic většího jsem nenapsal a zřejmě už ani nenapišu. Když ale uvádím, že jsem text psal skoro rok, tak bez dalších mnoha let nad Gallašovými texty by to tak rychle nešlo.

K čemu jste v souvislosti s Gallašem nakonec dospěl? Kým byl?

Čím hlouběji někoho poznáváte, tím méně jednoznačně jej dokážete popsat. On byl skutečně komplikovaná povaha a jistě nebylo snadné s ním vyjít, celoživotně trpěl depresemi, dokonce se dá říct, že jeho psaní mělo především terapeutickou roli. Měl zřejmě paranoidní poruchu osobnosti. Díky tomu, co po sobě všechno zanechal, se k jeho duševnímu světu můžeme dostat poměrně velmi hluboko, což je pro jeho dobu a sociální postavení dost výjimečné. Asi nejvic mě zaujala jeho záliba v oslavě prostého venkovského života, kterou dokázal spojit se svou každodenností až groteskním způsobem, třeba svůj dům oslavil dlouhou básní v próze, v níž jej opěvuje jako své Sanssouci, tedy letní sídlo Fridricha II. Velikého, popisuje jednotlivé pokoje, jejich výbavu a výzdobu s takovou básnickou vehemencí, že to budí úsměv a údiv.

Za rozhovor děkuje Liba Mátlová

Klimatická změna zasáhla i Hubertskou zábavu

Zatímco se příroda pomalu chystá k zimnímu spánku, lesáči z Hranic naopak míří do finále a blíží se k poslední fázi příprav na Hubertskou zábavu, která letos připadá na **sobotu 23. listopadu**.

Jako každoročně tuto tradiční akci odstartuje v pátek Hubertská jízda, která bude prostřednictvím své družiny zvát občany Hranic a okolí do slavnostně vyzdobené sokolovny. Nabízí se otázka, zda zmíněná výzdoba letos nebude v ohrožení. „Vzhledem k nastupující klimatické změně nastal na školním polesí ve Valšovicích nedostatek smrků ve věku 10 až 20 let, což jsou právě stromky vhodné k vyzdobení sokolovny,“ upozorňuje jeden z třídních učitelů maturantů Marek Šuba. Nic ale není ztraceno, naši lesníci začali nahrazovat chřadnoucí smrk nejen bukem a dubem, ale i jedlemi. „Jedle je sice velmi dekorativní, ale najít v lese stromky vhodné k výzdobě bude pro letošní pořadatele velkou výzvou,“ říká Marek Šuba.

Jistotou zůstává každoroční bohatá tombola. Věcná loterie nebude skýtat jen přímé a vstupenkové, ale i tzv. „chlupaté“ ceny, které se losují pod vedením svatého Huberta přesně o půlnoci. „Hned devět žáků obdrželo povolenky k lovu na školním polesí a s takto nabytým oceněním se pokusí dostatek zvěřiny zajistit,“ dodává Marek Šuba s tím, že opatřit letošní Hubertskou příslušným množstvím zvěřiny bude pro organizátory velkou starostí.

Návštěvníci se mohou těšit na dančí medailonky, jelení guláš nebo kančí řízky, které přichystá personál jídelny Střední lesnické školy.

Vstupenky v ceně 300 Kč budou k dispozici na sekretariátu školy od pondělí 4. listopadu. Rovněž si zájemci mohou přikoupit místenku za 50 Kč. Srdečně zveme všechny milovníky dobrého jídla, tance a nezapomenutelných zážitků na ples ve znamení lesnických tradic a zvyklostí.

Veronika Laryšová

Kniha Minulé Hranice se dočkala třetího pokračování

První kniha *Minulé Hranice* vyšla před pěti lety. I tentokrát vzešla z pera historika Jiřího J. K. Nebeského.

Začátkem prosince vyjde kniha *Minulé Hranice 3*. Jedná se o pokračování série zahájené v roce 2019, která přináší starší a staré fotografie z Hranic, jež jsou opatřeny vysvětlujícím komentářem. Toho se i tentokrát ujal Jiří J. K. Nebeský, který ke knize řekl: „Je to takový koktejl snímků z poměrně širokého období od konce 19. století až do konce století dvacátého. Lidé mohou zahlédnout místa, jež se radikálně proměnila, a bez komentáře by je sotva dokázali poznat, ale také stavby, které stojí dodnes, ovšem na snímcích o desátky let starších, takže zeleň kolem je úplně jiná a často se hodně změnila i fasády.“

Je k dispozici stále dost nových snímků starých Hranic?

Snímků existuje mnoho a jistě ani já znám zdaleka všechno, řada lidí se fotografování amatérsky věnovala, často však samozřejmě přišli s fotoaparáty až ve chvíli, kdy se chystala demoli-

ce větších částí města, takže máme množství snímků budov, které byly zbořeny ve druhé polovině 20. století, ale už těsně před demolicí nebo v jejím průběhu. Málokdo systematicky fotografuje

město bez ohledu na chystané radikální změny, myslím, že i dnes, kdy má slušný foťák v mobilu snad každý, se mapování proměn města nevěnuje vlastně nikdo. Je to asi škoda. Každopádně starých snímků je opravdu hodně a snad se budou čtenářům líbit i tentokrát.

Máte nějaký nový postřeh, který vás při tvoření knihy napadl?

Obávám se, že to nebude nic nového, spíš takový trvalý pocit, že většina stavebních zásahů je prováděna bez hlubšího rozmyslu a spíš poškozují původní záměry, než by vytvářela nové kvality. A že nám často chybí odvaha a místo ní dáváme přednost polovičatým řešením, ale to je taková moudrost z Wishe. Smyslem této knížky ale není kritika, jen zachycení proměn, k nimž kolem nás dochází.

Kniha bude k dostání v hranických knihkupectvích Ezop a Nebe a také v informačním centru na zámku. (red)

ZŠ a MŠ Struhlovsko otevře pilotní třídu programu Začít spolu

Na základní škole Struhlovsko se dlouhodobě využívá k výuce přírodní zahrada, nové metody a moderní pomůcky ve vzdělávání. Některé prvky programu Začít spolu tak využívají učitelé běžně ve svých třídách již nyní. Pro školní rok 2025/2026 škola nově otevře jednu specializovanou první třídu, která bude

právě na těchto i dalších moderních prvcích postavena. Bude inspirovaná programem, kde je výuka orientována na žáka a na jeho aktivní roli ve vzdělávání. Mimo jiné se zde klade důraz na samostatnost, spolupráci, kritické myšlení, tvořivost a na rozvoj kompetencí. Velká pozornost je věnována také třídním vztahům

a sebehodnocení. I režim dne je odlišný od klasických tříd. Začíná se ranním kruhem, následuje řízená výuka, po ní žáci spolupracují v centrech aktivit a výuka končí hodnotícím kruhem.

Zájemce zveme **19. listopadu** na informační schůzku, kde podrobněji představíme program a zodpovíme na případné dotazy.

Zveme také všechny rodiče a budoucí prvňáčky na tradiční námořnické putování s předškoláky, které se uskuteční vždy v 16 hodin ve dnech **14. 11. 2024, 6. 2. a 13. 3. 2025** v prostorách školy.

Veronika Celnarová,
ZŠ a MŠ Hranice, Struhlovsko

Studenti lesnické školy koupili pro školu v galerii M+M obraz

Studenti Střední lesnické školy Hranice navštívili koncem září galerii M+M, kde se konala výstava Třetí salon výtvarníků. Jedním z vystavujících byla fotografka Jaroslava Pešatá, která v M+M prezentovala krásné velkoplošné fotografie lesní zvěře. A právě jedna z fotografií studenty třídy 1. C SLŠ Hranice zaujala natolik, že se na místě složili a obraz v hodnotě 2500 korun zakoupili do své třídy.

Anna Musilová, galerie M+M

Velkoformátové fotografie Jaroslavy Pešaté v galerii M+M Hranice. Foto: Jiří Necid

INZERCE

VOLNÁ VSTUPENKA

STAVOTECH
stavební a technický veletrh

MODERNÍ DŮM

OLOMOUC

Výstaviště Flora

7. – 9. 11.

SPORÍME ENERIE!

omnis
poradatel veletrhů

T: 608 711 422, nasadil@omnis.cz, www.omnis.cz